

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCI

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol,
Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Al-
cover, Plaça del Palau, 2.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuaderna-
cions d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 25.—Llibreria Er-
nest Frau, Brossa.—Llibreria
d'Alomar y Fontdevila, Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltau i oireu

Tunda

Serà cosa de donarne una mica a eis anticlericals pe'ses moltes bel·landines que no s'aturen de fer a Mallorca i fora Mallorca. I hi tenen un franc rabiós, i no están bons en no ferne. Es nostres preferents s'in-Justicia, *El Ideal*, *s'Obrer Balear* i *s'Animalot prudent* aquesta setmana passada sortiren mostiys i mújols i esmusos; feyen cara d'haver venut a espera, gràcies a Deu. Axi no feren tant de matx ni entaferraren tants de doys i virollades. Sobre tot donemlos sa mica de tunda que s'han guanyada.

I

¿Que va de messions que no'n parlen?

Sa Altesa l'Infanta Dona Pau de Borbon, tia del rey N'Anfós XIII, casada ab el príncep En Lluís de Baviera, ha creada a Munich un'escuela de Mestres i paga nou pensions a nou al·lots espanyols pobres que hi vulguen anar a estudiar i a prendre'l el títol a fi de que-hi puguen fer tota sa carrera sense costarlos una creu. Dia 27 de matx se'n hi anaren aqueys al·lots: dos de Salamanca, dos de Madrid, un de Cuenca, un de Barcelona, un de València i un de Saragossa; i los hi ha acompanyats un canonge de Salamanca.

¿N'han parlat d'axò es paperots republicans i socialistes? Se'n son guardats com de caure. No serien paperots si regoneguessen i proclamassen sa virtut i sa bondat i sa magnanimidad, sien de qui sien. Ells no son gens trempats per cap cosa d'aquestes; a ells no los treguen de dir mentides i barbaridats contra capellans, frares, monjes, reys, prínceps y gent grossa. Per axò si que son lè. ¡Malenats!

II

Se devia pensar qu'En Maura's ma-ma's dit!

D'En Sol i Ortega parlam. S'in-Justicia dissapte passat posa (noticia fresca!) un bossí des discursot qu'aquell republicanás va fer dins ses Corts abans del Ram sobre lo de la *setmana trágica*, sostenint s'aliardo que durant aquella setmana just cremaren lo qu'En Maura volgué de convents i esglésies; i que no cremaren lo qu'En Maura no volgué: ca's Jesuites i ca'n Güell. De manera que tot lo altre que cremaren, va esser qu'En Maura que volia que hu cremassen. —¿Quines proves doná de qu'axò sia ver? Que'n Maura no hu aturá. Però En Maura gera a Barcelona quant cremaren tot allò? Clar que no, qu'era a Madrid. ¿Quina part poria tenirhi en cap d'aquelles coses? ¿Maná desde Madrid que hu fessen? No. Sabent que

hu feyen ¿e-hu va permetre? Res d'axò. ¿Va porer provar En Sol i Ortega que En Maura manás que hu fessen? Res d'axò va provar en Sol i Ortega. Massa sap En Sol i Ortega qu'En Maura n'es ben net de tot axò; però li posava's dit dins sa boca per ferlo parlar, per ferli dir qu'era que va esser sa causa principal de que's pogués fer aquella horrible cremadissima de convents i esglésies. Beneyt seria estat En Maura si s'hagués engolit aquell am, escat tan baldrument.—Lo que va fer En Maura, va esser donarli an En Sol i Ortega sa gran sabatada de just contestarli que tot allò que deya, ja feya molts de mesos qu'estava contestat dins ses Corts metexes i que constava an es *Diari de Sessions*. Aquexa contestació el baldá an En Sol, no la s'esperava. I, per sortir del pas, amenassá En Maura i En Lacierva de que, en tornar haverhi eleccions, no sortiran diputats. I es dos interessats ab tots els altres conservadors que hi eren, feren una riaya molt fresca. Era lo únic que hi esqueya.

¿Ja hu val ab aquest Sol anar a tirar tals batayonades dins ses Corts, i s'in-Justicia reproduirleshi després de dos mesos d'ell haverles amollades.

III

¿Es evident de tota evidència!

Es evident que, si En Maura i En Lacierva, com comensá sa *setmana trágica*, fossen estats a Barcelona, no hi hauria haguda tal *setmana trágica*. Es evident que, estant i tot a Madrid, si ells haguessen pogut posar a Barcelona tot lo que hi volien posar, tot lo que hi posaren des cap d'un parey de dies, porque no varen tenir manera de posarlehi tot d'una, de que hi arribás tot d'una,—no hi lauria haguda tampoc tal *setmana trágica*. A Barcelona, com e-hi esclatá tal revolució, hi havia forses abastament per afeugarla, per capturarla a l'acte, per aturar tota aquella cremadissa d'esglésies i convents. Si hi hagué lo que hi hagué, no va esser culpa ni d'En Maura ni d'En Lacierva. S'història hu dirá de qui va esser la culpa. Ara encara es massa prest per dirho.—Es qui donen sa culpa an En Maura i an En Lacierva, o son uns pobres errats de contes que no saben que's metjenquen o uns polissons que menten de sa manera més descarada.

IV

S'aplec republicá de Pollensa

Una partida de republicans de Ciutat es dia de Cincogema s'espixaren a Pollensa per ferhi un grandíós aplec. Sembla que los sortiren a camí una corantena de republicanetxos d'allá ab una bandera. Es vespre feren s'aplec, aont vos assegure que a omo-

llaren de barbaridats, arrieses i mentides. No foren tot berbes.

Un redactor des paperot *El Ideal* se va treure un *petrecol*, escrit sens dupte d'En Pep de Na Sentema, o d'En Pere Pexet, escrit axò sí, ab sos peus, ab més doys que paraules, fent a sobre que será feresta se venjansa des republicans contra 's carlistes per lo de St. Feliu de Llobregat. I ¿quant ha d'esser tal venjansa? En entrar ells. Lo que hi ha qu'encara estarán una mica. En treure dents ses gallines, me sembla que sa cosa ja comensará a estar aprop. I diu aquell *petrecol* que *El Ideal* publica, que tal revenja será «ab crueldat de venjansa» i que an es carlistes «els espera» un paper es «més horrible a sa próxima tragedia de sa revolució».—Lo que 'ls espera an es carlistes es un poc mal de dir, i s'escriguedor des *petrecol* e-hu sap tan poc com noltros, que no hu saben gens. Noltros lo que sabem que fins aquí, may s'hi son camps bé 's republicans ab sos carlistes. L'any 1873 que's republicans comendaven, es carlistes varen créxer molt, pero molt, i els-e posaren an es republicans a ses tres pedretes; i ara a St. Feliu del Llobregat també se'n dugueren s'aumut p'es cap es republicanetxos.—Finalment s'escriguedor des *petrecol* endressá un escome-sa an es *jays de sa cambra fosca*, qu'anomená *ancianos*. Sembla qu'els pobres e-hi anaren perque havien mester «oretjar en vent de democrá-cia es seu orlamente de blancs cabells».—Pero ¿que dimoni deu esser aquest *orlamente* qu'aquells capsverjos de *jays* duen p'es «blancs cabells»? ¡Anauvosne a fiar voltros des *jays de sa vambra fosca*! ¿Será cosa que sia qualque quern de bombes p'es carlistes? ¡Badau ets uys carlistes pollensins!

Després s'alsá En Pepet Agustí, i va dir que ells, es republicans, están an es cas de «salvar la patria, sa justicia i sa llibertat, proclamant sa republica lo més aviat possible».—Idò ¿per qui estau? ¿Com no l'heu proclamada encara? ¿O esperau que la proclamem noltros? ¡Vaja, homo, fora vessa! ¡fora són!

Llavó 's metex elet la pegá contra ses dones catòliques, contra 's clero i contra l'Església, atansantse a dir que 's doblers que 's tiren dins es caxones de ses esglésies, servexen per comprar revolvers per assassinar lliberals i republicans. Sembla que, com va haver amollada tal barbaridat i tal infàmia, un des seus que li estava devora, l'estirá p'es jaquet, dientli sens dupte:—¡Alerta al·lot! ¡no sies tan barbarotxo!—*El Ideal* metex no'n diu mitja paraula d'aquexa part des discursot d'En Pepet. Figurai si hu degué esser dolent i sense cap ni peus!

Tot seguit s'alsá un tal Perez, Mes-

tre layc; i naturalment, defensá que a s'escola no s'ha d'ensenyar sa religió.—Está clar. ¿No servix sa Religió per fer anar dreus ets homos? no dona sa Religió remeys per esporgar es cor de vicis i capturar males inclinacions, i per encendre llums ben clars ben clars per esveir sa fosca que rodetja s'homo sovint dins sa malapetja de sa vida? Idò res d'axò convé an es defensors de s'ensenyansa *layca* per ells sa questió es que ets al·lots surtin de s'escola ben *allissonats* per bramar i alsar es derrereres contra Deu i contra tot lo que fassa olor de Deu. Si no fossen axò es defensors de ses escoles *layques*, serien tal volta mis-satjes d'En Barrufet, com e-hu son fins a la quinta essencia?

Llavó se'n alsaren uns quants més de ralladors, i no hu volgeu sobre si n'etzibaren de desberats i menes. Sembla que casi tots aqueys, com ets altres que les precediren en... s'abús de sa paraula, no's tregueren paraula bona d'En Maura ni d'En Lacierva, dientne la mala-pèssima. Axò no hi poria faltar.

A la fi es Bable se causá de sentir barbaridats i arrieses, i les va fer callar, gràcies a Deu. ¡Llástima com s'estorbá tant a ferho!

Pero finis finis mos quedam sense sobre que diantre es axò de *s'orlamente de blancs cabells* que's *jays de sa cambra fosca* hagueren d'anar a *oretjar en vent de democrá-cia*, es dia de Cincogema, vespre de tot! ¿Tan ensofronyat l'havien tengut an aquest bo d' *orlamente*?

¿I no hi hauria cap republicá pollensi que mos ho sabés explicar que dimoni es axò de *blancs cabells* des *jays de sa cambra fosca*?

V

Com-e cans i gats

Que hi están es republicans mos no dona fe fins 'es metex paperot republicanarro *El Pais* de Madrid. I ja sabeu que diu s'adagi: que *negú sap més es mal de s'olta que sa cuyera*. *El Pais* p'es republicans, mes qu'una *cuyera*, es una *cuyerassa*. No es estrany si en sap la prima de lo que passa entre ells. Idò digué s'altre dia sa que's de sa Conjunció republicana socialista (N'Azcarate, En Melquiasdes Alvarez, En Perez Galdós, En Soriano, En Pan Iglesias) tenen més rábia d'En Sol y Ortega que d'En Maura, i s'estimarien més que s'afor-nás En Lerroux que no's conservadors i sa Monarquia. I digué més *El Pais*: que's lerrouxistes paguen es *conjuncionistes* ab sa metexa moneda que aqueys a ells, axò es, que la duen més de N'Azcarate i demés caporals *conjuncionistas* que no d'En Maura ni d'En Lacierva.

Recorda *El Pais* que ja es patriarques des republicanisme: Castelar,

Figueres, Pi i Margall, Ruiz Zorrilla i Salmeron no's porien veure ni sofrir un ab s'altre, pero qu'aquells al manco tenien certa talla científica; ara es caporals de sa Republica d'avuy, no tendràn es talent ni sa talla que tenien aquells primitius, pero son més verinosos i se tenen més ràbia encara qu'aquells, qu'era feresta sa que se tenien. Acabà *El País* dient que no hi ha que pensar en so triunt de sa republica ni un fòtil mort, mentres es republicans grossos i petits no cobrin una mica més de seny i dexin d'esser tan trempats per llevarse sa pell uns ab sos altres.

¿Com vos agrada 's frit, republicanetxos de Manacor i fora-Manacor que estau tan segurs tan segurs que tot vos va en candela i que, si no la setmana qui vé, s'altre, se farà s'esclafit, axò es, entrarà sa República? ¡Bé vos hi duen enganats es vostros caps-pares!

VI

Un nou triunt lerrouxista

S'altre dia a Barcelona es Jurat declarà culpable un periodista lerrouxista que entany va fer sa defensa de s'atentat d'En Posa contra En Maura; i es Tribunal de Dret condemnà aquell periodista malfactor a més de dos anys de presó. ¿Ah idò? ¡Veyam si la contarà s'in-Justicia an aqueixa nova glòria des seu partit an es bibuins i capsverjos que la lletgexen i la sostenen.

VII

Una glòria socialista

A Barcelona aqueys dies es Jurat també ha declarat culpable un socialista de sa *vaga des metalurgics*, que assassinà un altre obrer perque no los volia fer costat ab lo de sa *vaga*. Es Tribunal de Dret ha imposats a s'assassinat d'any de presó i tres mil pessetes de multa.

Ara veurem si's paperot socialista de Ciutat la consignará an aqueixa nova glòria des socialistes. ¡Ab assassinats se figuren es socialistes salvar el mon! ¡Quins malenats! ¡quins farsants!

III

¡Quina batayonada!

Conta s'Obrer *Balear* que an el palau arquebisbal de Mesina (Sicília) han robades joyes, pertanyents a una Mare de Deu, per valor de tres milions; i llavò tira aquesta batayonada: «Quants n'hi ha que's passetjarán sense porerse espessar sa fam que los se menja, mentres tant es temples conserven immenses riqueses». — I si fos ver, que no hu es, que's temples conservasen immenses riqueses» ¿tal volta tendríen sa culga es temples» de que n'hi haja que no's puguen espessar sa fam? I ¿qui ha donat may més p'es pobres que l'Església? Si fos ver que voltros vos interessásseu gota per que no hi haja gent que patesca fam, no hauríeu donat per ben fet que's criminals i bandejats de sa *setmana trágica* calassen foc a tants d'e hospicis i assils de Barcelona aon ses monjes i es frares alimentaven tants de pobres, i aturaven que milenars de pobres se morissen de fam ¡Ah! es que vol-

tro socialistes vos ne feys trons de que's pobres se muyren de fam. A voltros lo que vos interessa, es fer odiosos es temples an ets ups des pobres, suposant que dins es temples «se conserven immenses riqueses» Si no fósseu missatjes d'En Barrufat ben naturals, no tendríeu aqueixa ràbia feresta que demostrau a totes ses coses de Deu i de l'Església. I anau tan tapats i sou tan curtets de tey que no veys que pledelant ab Deu i ad l'Església, may heu de gonyar; sempre vos ha de tocar perdre, per voltes que li doneu

IX

Ni mitja parauleta

No, no'n diu res s'Obrer *Balear* de sa capbudyada que's seus confreres, es socialistes *picapedrers* de Madrid, feren dia 2 d'aquex més. Fá temps qu'aquells marxandos están en *vaga* i les comensa a anar malement de tot p'es poc cervell d'ells, i dia 2 s'en anaren ab garrots, armes blanques i de foc a sa *Porta des sol*, es punt més céntric de Madrid a moure alguer. Sa Policia s'hi tirá demunt, ells se defensaren ab sos garrots, i aquelles armes; pero acabaren per fer sa prova des ruc; les toca 's perdre com de costum. En Paunetxo Iglesias dins ses Corts tractá de defensarlos, pero En Canalejas li dona una mala remolcada i el baldá.

¿Com es que de tot axò no n'ha dita ni mitja parauleta s'Obrer *Balear*? ¡Ja es llástima que no haja enterats es seus bobians i biduins d'aquexa victòria esparrant que acaben de conseguir a Madrid!

X

Pero ¿que esperau, valents homos?

P'es republicanetxos parlam, que fa uns quants mesos que amenassaven tant qu'ells no permetrien en via neguna que ses nostres tropes an el Marroc avensassen una passa; i que si hu provava 's Govern de ferles avensar, ells, es republicanetxos i socialistetxos, s'alsarien, el farien xeroy an es Govern.

Idò bé, fa més d'un més que ses nostres tropes de Ceuta han anat avensant i avensant cap a Tetuán, ocupant posicions estratègiques; i ja només les falten uns set kilometres, una horeta, per esserhi an aquella ciutat. I no sols han fet axò ses nostres tropes, sense que sap republicanetxo ni socialistetxo haja provat de piular ni de batfegarse, sino qu'ara, dia 7 d'aquest més dos bucs de guerra nostros, qu'erfen feya i d'es devant Larachei e-hi desembarcaren vuptcents homos que ocuparen pacíficament la ciutat, sense que's moros se resistissen gens, i més tost n'estigueren contents. Quedaren 500 soldats a Larache i cincents s'aficaren terra endins, fins a sa ciutat de Alcazarquivir; i es moros d'aquí, com e-hu saberen, se reunen, tiren junta de lo qu'havien de fer, i acordaren sortir a camí an aquelles tropes nostros, admetentles com-e llibertadores, perque s'estimen més estar bax d'ets espanyols que d'ets altres europeus. De manera qu'Espanya a sa costa africana de s'Atlàntic ja hi ocupa aquexes dues noves posicions: Larache i Alcazarquivir.

¿Que hi diuen an axò republicanetxos? i socialistetxos? Idò no hi diuen res. Noltros, sense esser profetes, ja hu profetisarem, i hem endevinat.

Si es republicanetxos i socialistetxos poguessen ab sa llengo capgirar l'Espanya axí com ells voldrien, la capgirarien set vegades cada dia. ¡Sabeu que hu son de valents de llengo! Es mal es per ells que no es lo metex rallar que obrar ¡Ja n'hi ha de trenques!

XI

¿I s' «Animalot pudent»?

¿I es contraris de «La Aurora»?

Sortí molt mortal dissapte passat s'*Animalot*. No dugué res de capellans. En Pinyol pinyolíssim mos dedica unes glo-

ses *suñeres*, pero d'aquell *suc* més aygolós, aont s'alcatrás suposa que LA AURORA está per badayar, que ja fa ses derrerres. Seguiu jo gran Pinyolarrol fent profecies que endivin tan poc com aqueixa, mentres LA AURORA continui, com fins aquí, cobrant nous suscriptors cada dia cada dia, gracies a Deu!

¡En fan de riayes i de compassió es contraris de LA AURORA! Voldrien que'l dimoni la se'n dugués; i, en lloc de dur-la-se'n el dimoni, el Bon Jesús continua-

ment li du suscriptors nous, i de per tots ets endrets de Mallorca mos arriben noves de qu'agrada una cosa fora mida, i que a moltes de bandes la se prenen de ses mans; i fins e-hi ha cases que's barayen perque tots, com arriba, la voldrien lletgir primer!

I mentres tant es nostros contraris que fan sa fel i treun foc p'es caxals contra aqueixa polissa d'*Auroretra*, destinada a donarlos tants de disgust si a ferlos rentar tanta de llana negra!

DE TOTES ERBES

Seecció local

Dissapte prop passat, segons contem, es temps torná fer matx devers Alcudi y Sa-Pobla. No hi ha remey, aquest mil noucents onze se voldrá assemblar qualche poc ab so mateix des sigle passat, que també va esser ben tal qual.

Enguany cuirán bastant per allá aont sa pedra no hu ha tirat a perdre; pero si se mira sa totalitat d'aquest any, l'hem correguda: an es tems des sembrar no pensava a ploure; després, com ploqué, ses aygos no foren gayre aprofitants. Així es que s'anyada fa molt curt. Vengué sa gelada, que tants de reyims y amel'lons s'en dugué; després sa pedregada, que creym que may se'n eren vistes tantes ni tan ferestes; y ara, per acabar, poy an els amel'lors y rovey an es blat per molts de redols. ¿Seria cosa que fos es Porofeta Jonás que mos cridás a penitencia? E-hi ha que pensarhi. Y a propòsit des poy dels amel'lors: no sabem que negú haja esquitxat. Això no vol dir que no creguem que n'hi ha qui, ja sia ab lo que diguèrem de s'aygo de tabach an es quatre per cent, ja sia ab altres ingredients, haurán provat d'atacarlo. A noltros mos es anat de lo millor; per tot allá ont l'hem pogut atacar en deguda forma, es quedat mort a l'acte.

Aquests dias passats hem vista una innovació que mos agrada molt. Se tracta d'un carreró jujer, que l'ha ideyat y fet En Jusep Canet y Togores, conegut per sa finura y solidesa des seus trebays y que té sa botiga an es *carrer d'Artá*. Aquest carreró tant pot esser de dos com de quatre; per axemple, un se'n va de camí ab un companyi i llavò en troben dos més i les volen fer colcar. Devallen aquells dos des carreró, i tocant un mecanisme l'axamplen i ja n'hi caben quatre; i quant es dos convidats devallin, es carreró, tocant aquell mecanisme s'aplega i ja no més es per dos.

Es una ideya ben enginyosa.

Aquets dies sa parla prou de ses discordies des nostros veins que se diven republicanos. No es qu'ls hi tenguem, ni hu son la major part d'ells. Se trata de engegar des partit es qui los fan nosa, y com s'en fan uns ab sos altres, aquets volen engegar aquells, y aquells volen engegar aquets. Com-e per ara no sabem *En Jelaí aont s'ajeurá*; Pero, senyors meus, y sa llibertat de pensar y obrar aont vos durá?

Aquest any pareix que sa *Festa Escolar* será molt lluida; de cad'any aumenta, y noltros trobam qu'aumenta poc, perque creym que tot lo que siga fer entrar un poch s'enveja de lluirse an els que demá han d'esser els homos, sempre es bo. Lo mal seria si se donassen es premis més bé an es favoritisme que no a sa virtut y aplicació. Parex qu'han ideyats alguns remeys per fer diners, per aquesta festa. Ja 's sap que sense diners poca cosa porren fer.

ANDREU ALCOVER.

Supressió o substitució des Consums

Qualque cosa haurem de dir d'aquexa lley qu'acaben de votar es Congrès i es Senat sobre's Consums, i que, per treurehi es caragol bufant, e-hu ha hagut de fer de tot En Canalejas. ¿Es bona aqueixa lley o es dolenta? ¿Es un bé p'es contribuyents, p'es pobres, o es un mal? No es gayre bo de dir. Ses questions de hisenda pública i més d'una nació com Espanya son molt envitricollades; i ab elles a voltes un se creu anar cap a Andratx, i llavò surt a Capdepera. Es bo de fer escriure un articlet sense entendrehi gota sobre aquestes matèries, i posar, com

un pedás brut ets ignorants, devant es primer hisendista del mon. Noltros no hi entenem an aquest ram; pero veyam que només defensan aqueixa lley s'estol personal d'En Canalejas i llavò's republicanos, i axò es una mala senya. I des republicanos uns l'alaben molt, i altres diuen que no val una treseta boleyada. Tenim molta de por que no resulti una gran calamitat, fins i tot p'es pobres i p'es trebapadors que viuen des trist jornal.

Ja que noltros no hi entenem, posarem aquí unes quantes de coses que hi ha dites es nostro bon amic En Juan Ventosa i Calvell, Diputat a Corts per Sta. Coloma de Farnés, aquell que tirá dins ses Corts aquell famós discurs contra's lerrouxistes sobre sa *portada d'aygos a Barcelona* i que les desbaratá sa potranca fentlos impossible aquell ferest robatòrum de tants de milions de pessetes que tenien preparat. Idò En Ventosa dia 9 d'aquest més doná una Conferència a la *Lliga Regionalista* sobre aqueixa lley de Consums, i en va dir, entre altres coses, les següents:

«Questió vella

«L'aixecament de la bandera de la supressió des consums no es pas cap cosa nova en aquest país, ans al contrari, es una questió vella.

«Entre nosaltres no's concebeix un moti de poble, ni un escàndol de cap mena, sense que's manifesti l'odi arrelat a la cassetta de cansums.

«Això ha fet que les temptatives pera la supressió d'aquest impost fossin moltes.

«En època de la revolució se va suprimir l'impost y va tenir de restablirse de nou.

«Les desgravacions del Osma tampoch varen donar resultat.

«En 1905 se va nomenar una comissió extra-parlamentaria pera estudiar la forma de supressió.

«Aquesta comissió va fer una feina ben digna de tenirse en compte y fruit de la mateixa va ser un dictamen lluminós de cinch volums de datos y notes.

«Per fi ha vengut l'obra den Canalejas que s'ha aprovat sense tenir en consideració l'estudi fet per la comissió extra-parlamentaria del temps den Moret.

«Y cada vegada, en cada temptativa, el camí que s'ha sigut ha seguit un camí equivocat.

«Els estudis y activitats may s'han dedicat a trobar una nova forma de cobrança, que es precisament lo que fa odiós impost.

La bandera den Canalejas

«El senyor Canalejas durant aquell temps que va lograr commoure l'opinió espanyola—no la catalana—portava en la seva bandera y com a lema predilecte, el de la supressió del impost de cansums.

«Això feya pensar a tothom que portava un plan determinat, perque de lo contrari no se l'aguera pogut considerar com a home de govern. Aquests, al escriure un lema, han fet un estudi y han format un projecte.

«Al convertirse en realitat aquells seus somnis de tant temps, al pujar al Poder, va formular les seves aspiracions en el missatge de la Corona, y al cap de mitg any que governava, el ministre, senyor Cobian, deya que no's podia abordar el problema de la supressió, degut a la crítica

situació que atravesava la Hisenda espanyola.

«Al cap de mitg any més, el senyor Canalejas presenta'l projecte d'exempcions locals y al cap de poch temps el retira, pera presentar un nou projecte. Tots ells son ben diferents. ¿Quin es el plan del senyor Canalejas?»

«En aquestes coses trascendentals, en aquestes problemes de capital interés, un Govern, lo menys que pot tenir, es una orientació fixa. Y com que en Canalejas no la tenia, al presentarse'l projecte de la supressió dels consums, va apoderarse de tots el homes que formen en la política, un rezel ben justificat.

Aprovació del projecte

«Era precís trobarse a Madrid y escoltar les converses de tothom pera formar-se concepte de la general desconfiansa que hi havia. Excepció feta d'uns quants amichs del president del Consell y de poch republicans, tothom era contrari del projecte.

«Y el projecte s'ha aprovat contra la opinió de tothom y ha quedat transformat en lley que ha de regir per tota Espanya, a pesar de que ha sigut fet solament pera quatre regidors de Madrid.

«Perque a (Madrid els consums no's cobren per administració directa y el treure l'arrendament que hi ha establert hauria produït un escándol.

«Y pera comploure a uns regidors d'aquell Ajuntament tot Espanya tindrà de sufrir les conseqüencies d'aquesta lley y haurà de carregar ab els perjudicis que forsosament portará».

Supressió dels Consums mentida

Passa'a estudiar En Ventosa lo que representa la ficticia supressió dels consums y la creació dels nous arbitris, i diu:

«El Govern abandona 58 milions de pessetes del cupu del Tresor, dels ingressos de consums y 26 milions per cessions als ajuntaments. En total pert uns 84 milions.

«Els municipis hi perdrán 85 milions, que serán substituïts per lo que'ls dona l'Estat y la creació dels nous impostos. Aquests impostos recauran sobre la carn, sobre les begudes alcohòliques y espirituoses, sobre'ls lloguers dels pisos, sobre'ls solars per edificar y per un repartiment general.

«Ab aquest detall se veu ben clarament que'l projecte de supressió del impost dels consums, es, com ho era el de exaccions locals, una burda mistificació; ¿es que per ventura aquests nous impostos no recauran casi tots sobre articles de consum?»

«Ab aquests nous arbitris, se cobren per veritables consums, més de 46 milions y abans se'n cobraven 80. Per lo tant se conserven més del 50 per 100.

Imprudencia dels hisendistes espanyols

«Al estudiar la lley de supressió dels consums, s'hi veu un atreviment, una imprudencia inexplicable, al donar com a caràcter la supressió del impost. En lloch del mon s'ha fet legislativament, l'abandonó de 60 o 70 milions d'ingrés d'un impost arrelat en el sistema contributiu-donanteslshí sobtadament una problemática substitució. Aquí, en aquest país, els seus polítics s'atreveixen s les reformes d'Hisenda, ab una gosadia y una serenitat inconcebibles.

«Les reformes hisendístiques de Lloyd Georges, han fet una revolució en la política anglesa, han sigut causa de dues eleccions generals, la caiguda del Govern y un cambi en la constituició de la Cambra dels Lords, y tan sols se limitaven al impost sobre les millores obtingudes en el valor de les propietats. Aquest «plus-valor», es de un 20 per 100 de lo que guanya la propietat y's cobra al moment de realisar la venda.

«A Alemanya, que hi ha establert aquest impost, hi es ab el maximum del 25 a 30 por 100.

«Aquí's proposa en la lley d'exaccions locals l'establiment d'aquest impost del «plus-valor» y el fixaven en un 40 per 100. Com no hi há un veritable amillara-

ment, ni catastro, s'establía un registre y fixacions de valoracions cada cinch anys. Per lo tant se cobraría'l 40 per 100 de lo que fixarian aquells investigadors y no de lo que realment hagués millorat, donant lloch a injusticies, abusos y veritables atropells.

«Per aquest motius vevem que a Espanya no's paga per civisme. se paga per força y's defrauda, si's pot, l'Estat, perque aquest no tracta al contribuent ab equitat y justicia.

«Cal confessar que la moralitat administrativa va minvant segons la latitud terrestre. Al Marroch, per exemple, els pobles allunyats del poder imperial no paguen may. L'Emperador de tant en tant forma una mehalla, els cau a sobre y els ho cobra tot alhora. A Espanya no podem dir que's fassi aixís, pero si que s'usa un sistema intermedi entre'l Marroch y Europa.

«El problema tributari no tendrá una veritable solució, si no té una base de equitat ab l'establiment d'un bon catastro y un perfecte registre.

Efectes de la nova lley

«Diu que ja va manifestar an el Parlament que la implantació de la lley perjudicaria al Estat, a les hisendes locals y al contribuent.

«L'Estat hi pert 84 milions, y vé aqueixa pèrdua en el moment en que té que acudir a atencions tan importants com la de la Esquadra, com les de Comunicacions marítimes, reformes de correus y quan ja sofreix la baixa de les desgravacions, que importaren 115 milions. Hi ha aqueixos gastos y no's fan economies, ans al contrari. Ens venen a sobre els gastos que ocasionaran les noves lleys del servey militar obligatori, la de camins vehinals, y quan se concedeixen a cada moment credits extraordinaris, quan s'augmenta'l personal, se tenen les perspectives de la questió africana y s'ha d'augmentar el róssech de lo de Melilla.

«En aquest moment es quan se renuncia a una importantíssima milionada. Axó es una orgia del presupost.

Impossibilitat de les hisendes locals.

«El senyor Riu, va presentar una esmena, pera nodrir les hisendes municipal y provincial, marcant clarament una perfecta separació entre aquesta y la del Estat. Se basava en renunciés del Estat. S'anava a la supressió del contingent provincial, cedint a les Diputacions el 16 per 100 dels recárrechs de les contribucions industrials y urbanes avuy dels municipis. Anava a fer hi sendes locals, ab impostos propis y ben determinat a esmenar la confusió que avuy hi há ab impostos que l'Estat cobra y en part cedeix al municipi a l'inversa.

«Ab aquell projecte, l'Estat perdrá 58 milions que guanyaven els municipis, renunciando els recárrechs, que cedien a la Diputació. Se basava el problema en els medis econòmichs dels municipis y ab la capacitat administrativa, que es un problema d'administració.

«Avuy, al establir aquelles cessions, en lloch d'anar al deslinde entre les hisendes del Estat y dels municipis, se lliuen més y s'impossibilita la creació de les hisendes locals, y no's podrá arribar a la supressió del contingent provincial, perque 'ls municipis no podrán cedirli els recárrechs sobre les contribucions.

«Ara'ns trobarem ab la tasca impossible de trobar substitució a la milionada que s'abandona.

«Presenta al senyor Canalejas com un home de govern poradoxal, y de gran fantasia. Y perque creu que prenent als ajuntaments tots els recursos, hi aniran a administrarlos tots aquells homes de gran valer que avuy n'están allunyats.

«Recorda que al Parlament ja li va dir que la nova lley ho perjudicaria tot; que creya que lo que s'havia de fer era anar a la supressió gradual autorisant als municipis, com a corporacions que són filles del sufraga universal, que anessin fent en cada instant de la vida municipal, lo que consideressin més convenient,

perque aquesta es la conducta que cal seguir en un regíme veritablement democrátich.

«Axís se veu ara que en molts pobles els repartiments son una font d'abusos y atropells eaciquistes es y una obra de pau y reparadora, la cobransa per fielsats.

«Els nous impostos, cobrantse per repartiments, perpetuarán aquells defectes.

¿Que'n beneficiarem?

«Com ja havia dit, sols se suprimeix un 50 per 100 de lo que avuy se cobra, y sense cap dupte s'ha de dir que no s'abaratarán les subsistencies. No baixará'l preu del pá, perque les ferines ja no paguen; no s'abaixará la carn, perque será motiu d'uu fort impost; no s'abaixará'l vi, perque ara no paga y pagará ab la nova lley.

«En cambi de no abaixarse'ls preus d'aquets arteicles de primera necessitat, pujarán fortament els preus dels lloguers dels pisos.

«Hi ha qui diu que son molts altres els articles desgravats. En la majoria d'ells passarà lo que'm contava un que ven llet. La desgravació importarà un centim per litre, que ell no rebaixará al consumidor, y en cambi a n'ell li produiria de 30 a 40 duros al mes.

«Existeix una lley econòmica, elemental, y es que tat impost creix en progressió geomètrica, desde l'Estat al contribuent, y les rebaxes segueixen un ordre invers.

L'impost dels lloguers

«Se diu que aquest impost no gavará als que habiten en pisos baratos; que sols se graven en un 15 per 100 el pisos que paguen grans lloguers.

«Si's fixa com a lliures d'impost els pisos de cinch duros, els que'n paguin cinch i mitg, sis o sis y mitg, etc., buscarán desseguida pisos de cinch duros o menys, y com que serán molt sollicitats, la lley de la oferta y de la demanda els farà pujar de preu y allavors resultarán carregats encara que no ho siguen directament per l'impost.

El varitable socialisme

«Se volia beneficiar al proletariet y aquest ne sortirá el principal perjudicat.

«Avuy que en tot el mon hi há una tendència a nivellar les fortunes, deixant participar dels goigs de la vida a totes ses coses socials, lo més encertat hauria sigut no suprimir els ingressos, no anar a buscar un minimum de pagar, retornant al sistema primitiu, al sistema barbre que'n podrien dir, sino que s'hauria d'arribar al maximum de pagar y allavors, seguir l'exemple del economista anglés, establir el sistema socialista de crear institucions de tota mena que portessin aussili y benestar a les classees humils y desamparades.

Es una lley revolucionaria

«Ab la nova lley no s'aliva al poble, s'impossibilita la creació d'hisendes locals y la creació d'obres y institucions d' aussili y ajuda al desvalgut. Sols gravará considerablemet a la classe mitja, que es el nirvi del Estat, especialment a Cataleuya y li impossibilitará'l descapdellament de totes ses activitats.

«Es una lley que entranya una excitació a la desesperació y a la revolució. S'ha donat com una promesa de millorar la condició de les classes proletaries, y quan aquestes veurán que resultarà al revés, tindrán una fonda decepció y passarán facilment a la desesperació y cauran violentament sobre del Govern y demés institucions del Estat. Aquest ha sigut sempre'l móvil, l'impuls de totes les grans revolucions.»

Na Dent d'or

(Acabatay)

Se'n va's fip del Rey a cercar un collar de perles i diamants, el posa a un ca de cassa; i, com el tengué a sa carrera, li fa amollar un coní devant. Es coní com cent mil llaps! i de d'allá! I es ca, tot d'una que li amollen, ¡derrera's coní! treguent es córrer des dies feners i des diumenjes, mentres tant que's fip del Rey ja cridava com un desesperat:

—¡Donzell! ¡O Donzell! ¡Depressa vina! ¡Depressa!

Comparex En Donzell a l'acte, cridant:

—¿Qu'es axò, Senyor Altesa? ¿que li passa?»

—¿Que m'ha de passar? deya's fip del Rey. ¡Qu'aquell dimoni de ca se'n du passat p'es coll es millor collar de perles i diamants que tenim! ¡Corre per amor de Deu! ¡a veure si'l captures! ¡a veure si l'aplegues! ¡a veure si le hi prens! ¡De pressa! que no hi serás a temps! ¡depressa per amor de Deu!

En Donzell no'l dexá acabar, perque s'espitxá derrera's ca com un llonzi, correns tan com en poria treure, cridant a tothom que veyá:

—¡Parau aquex ca! ¡Paraulo que se'n du's collar millor de ca'l Rey, tot de perles i diamants! ¡Paraulo per l'amor de Deu!

Sobre tot, tant va cridar i tan va córrer, qu'alsá tota la Ciutat, i a la fi assolí aquell pobre ca, que no hu'via fet per mal de fogir ab so collar. El duya perque le hi havien posat, i corria tant a-les-tofes per aplegar es ditxós coní que li havien amollat devant.

Sa questió va esser qu'En Donzell s'entregá tot xarpat, bras sonant i oreya fumant ab so ca i es collar de perles i diamants. Tots es de ca 'l Rey li sortiren a camí, i allá tothom li donava s' enhorabona, i tothom que li deya:

—No hi ha vell! si no es per tu, ¡bona nit, collar!

I es fip del Rey era's qui le hi deya més.

Ab axó s'hi presenta la Reyna, i ja li diu:

—¡Enhorabona, estimat Donzell, des collar de perles i diamants que mos has salvat! Pero una mala notícia t'he de donar: ara m'acaben de dir que's teu cavallet l'han trobat mort. Sens dupte una mal-de-ventrada el se'n ha duyt!

—¿Que me diu Vossa Real Majestat? s'esclamá aborronat En Donzell, tornant de mil colors. ¿Es meu cavallet es mort? ¡O mesquina de mí!

I va caure en-terra de baticor.

Com la Reyna i s'Hereu de la Corona i tots els altres sentiren aquella esclamació ¡mesquina de mí!, á'esquemaren tots esglayats:

—¿Que tal? ¡Eil e-hu es Donzella i no donzell!

—¿Veyès si endevinava s'Hereu de la Corona! deya tothom.

Sobre tot, l'alsaren d'en-terra a Na Donzella axí com pogueren, la se'n duen demunt un llit, e-hi comparexen es metjes, i a la fi la feren cobrar.

I la Reyna la fé vestir de dona, donant-li uns vestits preciosos de tot com si fos estada una princesa.

I si Na Dent d'or, vestida d'homo, cridava tant s'atenció pe' sa seua gentilesa, galania, gràcia i finura en totes ses seues coses, ¿que no havia d'esser, vestida segons lo qu'era i demanava's seu estat?

I ara estic segur que tots voltros ja veyés lo qu'havia de succeir forsat forsat! ¿Qu'havia de succeir, sino que s'Hereu de la Corona quedá enamoradíssim de Na Dent d'or? I va dir a son pare i a sa mare que, o romandria fadrí tota la vida o se casaria ab aquella donzella tan garrida i tan ayrosa en totes ses coses, perque cap n'hi havia an el mon que li agradas tant com ella, ni d'un bon tros!

Son pare i sa mare, com el veren tan encarat, e-hi allargaren es coll, i agafaren Na Dent d'or, i li diuen lo que feya al cas. Ella va esser molt aguda; demaná tres dies per pensarhi, i les hi accediren.

I mirau quin acudit va tenir: demaná per anar allá ont havien enterrat es seu cavallet perque hi volia anar a plorarhi per aquell amic seu tan gros.

—¿Aont está enterrat? digué la Reyna, ¡Si no es mort, dona! ¡Si no va esser més qu'una farsa que't fèrem per provar-te, per aclarir si eres donzell o donzella.

—¿Que me diu Senyora Reyna? s'esclama Na Dent d'or. ¿I aquesta m'es vera? ¿Es cavallet es viu?

—¡Prou que hu es! diu la Reyna.

Per que hu tocás ab ses mans, la me-

